

Romernas situation i Europa är en skamfläck för hela EU. Rumänien är det EU-land som har störst romsk befolkning och romerna där lever under mycket svåra förhållanden. Socialarbetaren Leonard Andreescu arbetar på Rädda Barnens skola för romska barn i Bukarest. Där har Adriana Ehaché, 17 år, just gått ut fjärde klass. Text: Karin Tideström Foto: Maria Steén

Rumäniens romer

EN ANGELÄGENHET ÄVEN FÖR SVERIGE

Utanför. Adriana Ehaché, 17 år, bor i en kåkstad i stadsdelen Colentina i utkanten av Bukarest. Som många andra romska barn saknar hon födslobevis och id-handlingar. Det gör att hon varken har tillgång till vård eller skola.

De små klassrummen ligger en trappa ner i en kyl-larlocal i centrala Bukarest. Det är svalkande och skönt att gå ner för trappstegen. Utomhus steker solen och temperaturen ligger på runt 35 grader, en vanlig augustitemperatur i Rumäniens huvudstad.

Ett tiotal barn i vitt skilda åldrar sitter i skolbänkarna och ritar och kikar nyfiskt på oss när vi kommer – två svettiga journalister från Sverige.

Vi är på besök på Rädda Barnens skola för romska barn i Bukarest. Här hjälper socialarbetaren Leonard Andreescu barn som inte gått i skolan tidigare att läsa in årskurs ett till fyra.

En av eleverna är Adriana Ehaché, 17 år. Hon har precis gått ut fjärde klass.

– Som så många andra romska barn har hon inte fått gå i vanlig skola eftersom hon inte har några id-papper, säger Leonard Andreescu.

Villkoren för Europas romer har diskuterats flitigt den senaste tiden. Länder som Italien och Frankrike men även Danmark och Sverige har, i strid med EU:s lagstiftning om fri rörlighet för medborgarna, utvisat romer tillbaka till Rumänien bland annat med hänvisning till att de bosatt sig i illegala läger och inte kunnat försörja sig själva.

Rumänien är det land i Europa som har störst romsk befolkning. Enligt officiell statistik är cirka en halv miljon av landets 21 miljoner invånare romer, men i verkligheten är siffran betydligt högre. Enligt olika uppgifter varierar den mellan 1,5 och 2,5 miljoner. Siffrorna är osäkra eftersom många saknar id-handlingar och i hög grad lever utanför samhället.

Sedan Rumänien blev medlemsland i EU 2007 har många romer försökt förbättra sina levnadsvillkor genom att resa utomlands, framför allt till Italien och andra länder i södra Europa. Men även i Sverige har polis och socialtjänst märkt en ökning av rumänska romer på gatorna, även ensamstående barn.

De rumänska myndigheterna kräver nu att EU-länderna tar ett gemensamt ansvar för de sociala problemen i gruppen. Men Rumänien får samtidigt hård kritik för hur romerna i landet behandlas. Arbetslösheten är skyhögt, runt hälften kan inte läsa och skriva och många har aldrig gått i skolan.

På Rädda Barnens skola försöker personalen även hjälpa barnen att ordna fram

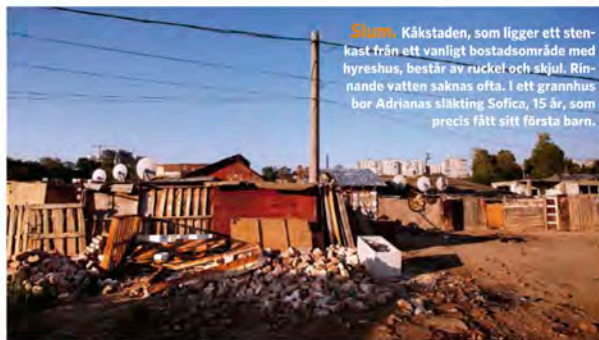

Chans. I Rädda Barnens skola i centrala Bukarest har romska barn möjlighet att läsa in årskurs ett till fyra. I varje klass går barn i olika åldrar.

giltiga identitetshandlingar. Dokumenten är en viktig nyckel och helt nödvändiga för att barnen ska få del av basala samhällstjänster som till exempel skola och sjukvård.

I Adriana Ehachés fall fick de börja från noll. Hon föddes i Tyskland, men har inte längre någon kontakt med sina föräldrar. I stället bor hon med sina syskon hemma hos sin mormor i ett plåtskjul i en romsk kökstad i stadsdelen Colentina. De tyska dokumenten har kommit bort för länge sedan ▶▶

Trångt. Adriana Ehaché bor hemma hos sin mormor Dirjan tillsammans med sina syskon och några kusiner. Totalt trängs 16 personer i två rum. Under vinterns kallaste nätter blir det för kallt i huset, då tränger familjen hop sig hos en granne.

Slum. Käkstaden, som ligger ett stenkast från ett vanligt bostadsområde med hyreshus, består av ruckel och skjul. Rinnande vatten saknas ofta. I ett grannhus bor Adrianas släkting Sofica, 15 år, som precis fått sitt första barn.

” Som alltid är det barnen som drabbas hårdast. De kommer att växa upp med en känsla av att vara speciella på ett negativt sätt.”

För gammal. Eftersom Adriana nu har gått ut årskurs fyra får hon inte längre fortsätta i Rädda Barnens skola. Denna dag ska hon passa sin mormors syster Stelas barn medan Stela jobbar.

Utdomsklass. Ibland får Adriana Ehaché hjälpa till att undervisa de yngre barnen i skolan. Här är hon på väg hem tillsammans med några skolkamrater.

ANNONS

www.Demensbutikken.se

Här finner du bland annat böcker och hjälpmedel. Till exempel hemtjänstens egen bok för endast 33 kr + moms.

Boka 4 dagars demensutbildning under 2011.

- "en mycket engagerad föreläsare"
- "jag har fått ett annat synsätt"
- "varje minut var intressant"

Leonard Andreescu

och Leonard Andreescu och hans kollegor gör nu sitt bästa för att spåra dem och översätta dem till rumänska. En annan möjlig väg till id-handlingar är att föräldrarna, med stöd av ett antal vittnen, deklarerar inför en domare var och när födseln av ett barn ägde rum. Om barnet föddes på ett sjukhus kan de få hjälp med intyg därifrån. Men eftersom ett stort antal romer inte har tillgång till sjukvård föds många barn hemma – ett klassiskt moment 22.

Adriana Ehaché ville gärna gå i skolan som liten, men fick alltså inte. I stället städade hon hemmet och tog hand om sina yngre syskon.

– Ibland följde jag med min bror till hans arbetsplats på ett bygge. Jag har haft en del tillfälliga jobb där jag bland annat har burit saker på byggarbetsplatser. Det var jobbigt att se andra barn komma och gå till skolan.

Hon känner många barn och unga som arbetar. Ofta har de tillfälliga jobb som stä-

derskor, byggarbetare eller frukt- och grönsaksplockare. En del tigger.

Som 13-åring fick Adriana Ehaché höra talas om Rädda Barnens skola och sökte dit. Framför allt ville hon bli bättre på det rumänska språket.

– Det har varit jättebra. Jag har lärt mig läsa och skriva och att uttrycka mig bättre. Men framför allt har jag fått en ökad respekt för mig själv, säger hon.

Nu drömmer hon om att bli härfrisör-ska. Hon hoppas på flexibla arbetstider så att hon kan fortsätta sin skolgång parallellt med jobbet. Men eftersom Rädda Barnens skola bara erbjuder klass ett till fyra måste hon först hitta en vanlig skola som vill ta emot henne. Och då krävs att hon får ordning på sina papper.

– Just nu sitter jag mest hemma och väntar. Ibland får jag komma hit och hjälpa till att undervisa de yngre barnen, säger hon.

Leonard Andreescu arbetar även med uppsökande verksamhet i romska områden med att stävja det utbredda barnarbetet.

– Det är en enorm utmaning. Många lever under extremt svåra förhållanden, det handlar bara om att överleva och få mat för

”Vi behöver lära känna dem, behandla dem som jämlikar och hjälpa dem att hjälpa sig själva.”

dagen. Föräldrarna är uppvuxna med inställningen att alla i familjen måste bidra till försörjningen, säger han.

Romernas historia är huvudförklaringen till det stora utanförskapet, menar han. Den romska befolkningen i Rumänien förslavades tidigt och slaveriet upphörde inte förrän i slutet av 1800-talet. Sedan dess har romerna i hög grad fortsatt leva utanför samhället. Ofta har de inget som helst förtroende för myndigheterna och rasismen gentemot dem är påtaglig både från myndigheternas och vanligt folks sida.

Inte blir det bättre av det som händer i Europa nu, enligt Leonard Andreescu.

– Som alltid är det barnen som drabbas hårdast. De kommer att växa upp med en känsla av att vara speciella på ett negativt

sätt. I stället för att bli mer integrerade kastas de hundra år tillbaka i tiden och riskerar att utveckla en ilska mot den icke-romska befolkningen, säger han.

Nyckeln till bättre integration är utbildning – både för barnen och deras föräldrar – och att försöka bygga upp en ömsesidig respekt och tillit, enligt Leonard Andreescu.

– Barn som arbetar eller tigger på gatorna är ofta väldigt svåra att nå fram till. Även om de vet att vi inte är från polisen utan vill hjälpa dem, så håller de sig undan. De skäms. Och föräldrarna kanske är rädda, säger han.

Rädda Barnen i Rumänien ger aldrig något ekonomiskt eller materiellt stöd

till familjerna de möter om det inte är absolut nödvändigt. Det rådet vill han också ge till socialarbetare och myndigheter i andra länder som kommer i kontakt med gruppen.

– Vi behöver lära känna dem, behandla dem som jämlikar och hjälpa dem att hjälpa sig själva, inte skapa en beroendesituation, säger han.

Det är också mycket bra att ha någon anställd som kan prata rumänska eller romani, påpekar han.

– I Italien har socialarbetare utarbetat metoder där de har tolkar eller medlare som pratar rumänska och kanske själva lever enligt romska traditioner. Det kan vara en bra modell, även för länder som Sverige. ◀

ÄLDREMSORGEN